

BUTLLETÍ DELS MUSEUS D'ART DE BARCELONA

PUBLICACIÓ DE LA JUNTA DE MUSEUS

ELS «LO-HANS» DE LA COL·LECCIÓ DAMIÀ MATEU

En el nostre Museu de les Arts Decoratives, a Pedralbes, és on el senyor Damia Mateu va reunint, en les sales (VI, VII, vestíbul, VIII i IX) que la Junta de Museus ha posat a la seva disposició, tota la seva col·lecció d'art oriental, i més especialment xinès, la més important quantitativament i qualitativament de les existents avui a Barcelona, i ben segur que àdhuc a Espanya, per la qual, gràcies al filantropisme cultural del senyor Mateu i a la tasca continuada de la Junta de Museus (1), avui nosaltres, els catalans, podem enorgullir-nos de tenir a la nostra Barcelona unes sales d'art extremo-oriental que venen a omplir un buit que des de molts anys venia fent-se sentir en les nostres col·leccions públiques d'art.

El senyor Damia Mateu hi reuneix tota l'extrema varietat de les manifestacions de l'art extremo-oriental que, esforçadament va adquirint en les col·leccions particulars de casa i de fora, havent aconseguit a hores d'ara recollir una quantitat crescutíssima d'exemplars arqueològic-artístics, molts d'ells prou meritoris perquè els especialistes d'aquestes arts guardin a aquesta tan important col·lecció llur merescuda consideració.

I una de les darreres aportacions a les seves sales del nostre Museu, ha estat la dels setze *lo-hans* de Çakya Muni, setze magnífiques xilografies japoneses en paper d'arròs, del segle XVIII, reproduint les famoses obres del

bonze Kuan-Hsiu, nascut l'any 832, mort el 912, el més famós creador de la figura del *lo-han*.

Què és un *lo-han*? Un *lo-han* — en japonès *ra-kan* i en tibetà *gnas-brtan-bcu-dccug* —, és un sant perfecte, digne d'esdevenir un complert buda. Aquest mot xinès és una transcripció del mot sànscrit *arhat*, que vol dir meritori, digne. Així, doncs, un *lo-han* és l'home lliurat de tot desig d'existència material, desproveït d'orgull i d'ignorància, que reconeix tots els pecats i totes les coses amb la imparcialitat del just i sols sent, molt profund, l'amor per a tots els humans. No és encara un buda, sinó un home molt avançat en el camí de la il·luminació búdica per a poder ésser dispensat de renéixer en les falanges de l'espècie humana, i que es troba ja en el darrer grau de perfecció per poder arribar a ésser un buda. El *lo-han* perfecte és superior als déus. Ell no tornarà a la terra sinó una sola altra vegada, i això com a precursor de Çakya Muni, el gran Buda.

Aquest mot de *lo-han* fou, primerament, aplicat als deixebles immediats del Buda, que eren cinquanta, àdhuc mil dos-cents, segons s'escriu. Però d'ells, sols foren setze els que semblen haver estat els més destacats, els més il·lustres, els que foren investits per Çakya Muni d'un cert poder sobre els altres, i considerats *sthaviras*, senyors.

La veneració als *lo-hans* sortí del Hinâyâna — la doctrina búdica que es desenvolupà per l'Àsia meridional — i fou recollida per el Mahâyâna — les mateixes ensenyances que seguiren la ruta septentrional — en la qual es fixà en setze el nombre de *lo-hans*, apòstols, que, immediats deixebles de Buda, vivien eternament com anacoretes en els penyals de les muntanyes, i als quals se'ls atribuï sempre un poder màgic. A aquest petit grup, el budisme xinès modern n'afegí dos més encara:

1. La Junta de Museus de Barcelona instal·la en les sales dels seus Museus, les més adients, temporalment o permanentment, les col·leccions particulars importants que li són portades en dipòsit. La sola finalitat de la Junta de Museus de Barcelona és de fer conèixer al poble, àvid de cultura, les importants col·leccions privades que, per aquest motiu, són desconegudes del gran públic, a l'ensenyar que donar més valor a les col·leccions particulars reunides pels aimants de l'art.

El *lo-han* de l'aclariment de la doctrina
(Col·lecció *Damia Mateu*. - Museu de les Arts Decoratives)

un d'ells *Dharmatrata* i l'altre *Pu-tai*, el famós *Ho-tei* japonès.

Aquests setze *lo-hans*, millor dit, divuit, estan molt sovint representats en l'art xinès, però els artistes japonesos s'accontentaren, generalment, a figurar-ne solament setze, sobretot quan els representen en un grup o en una mateixa composició. Les representacions que d'ells ens han arribat afiguren generalment aquests sacerdots, apòstols o màgics, ja bé als cims de les muntanyes, o dins una cova, o sota els arbres, també asseguts damunt un roquer, i les més de les vegades amb la lletjor grotesca d'un cos consumit, amb una dràstica de l'activitat quotidiana, ja posats a la gatzoneta, ja gemegant, llegint o conjurant, o bé profundament ensimismats en l'oració.

Cal, però, fer remarcar una cosa. I és que els *lo-han* mai no estan representats d'una ma-

nera absoluta i que s'ha posat molta fantasia en la tria d'aquests deixebles preferits. Àdhuc en aquest nombre de fundadors de sectes hi foren considerats sacerdots o missioners, molt meritoris, molt dignes, però que visqueren molts anys després que Çakya Muni hagués entrat de nou en el Nirvana.

Hi ha un sol llibre en el qual estan representats els setze *lo-hans* amb llur nom respectiu. És el llibre japonès anomenat *Butzu zô dzu-yé*. Tots aquests personatges, aquests *ra-hans*, hi són dibuixats vestits amb una túnica a la manera hindú, posada per sobre l'espatlla dreta i deixant sovint nua l'esquerra. Tots tenen el crani completament calb o afaitat, celles llargues, les orelles amb els lòbuls gonflats i, gairebé sempre, travessats per unes arracades d'anella. En aquest llibre japonès se'ls representa també amb un nimbe que ins-

Da-ko-ra Son-ja
(Col·lecció *Damia Mateu*. - Museu de les Arts Decoratives)

criu la testa, detall que molt rarament es troba en les pintures xineses o hindús.

Teòricament, cada un dels *lo-hans* deu ésser representat en una actitud que li sigui personal; també cada un d'ells té el seu símbol o signe distintiu. Pràcticament, sovint és molt difícil i àdhuc impossible d'identificar-los, des del moment que ja els mateixos artistes que els representaren no es cuidaren gaire de figurar aquest o l'altre *lo-han* en la seva actitud o atribut que li eren peculiars, sense fer tampoc gaire atenció a representar un *lo-han* determinat amb l'atribut d'un altre.

Jo he de dir com, malgrat haver intentat identificar cada un dels *lo-hans* de la col·lecció Mateu — a la nostra ciutat avui encara és poc factible de poder fer estudis d'art extremo-oriental —, acudint àdhuc a aquelles persones més indicades per a fer-me conèixer

Ra-ko-ra Son-ja

(Col·lecció Damià Mateu. - Museu de les Arts Decoratives)

Ka-ri Son-ja

(Col·lecció Damià Mateu. - Museu de les Arts Decoratives)

les llegendes que acompanyen cada una de les estampes, sols he aconseguit d'identificar-ne deu.

Setze són els *lo-hans* considerats pels japonesos. És, doncs, per aquesta raó, per estar composta aquesta col·lecció de gravats del senyor Mateu per setze exemplars, setze *lo-hans* o *ra-hans*, que cal considerar-la com a completa, i això malgrat que algunes pintures representant «els cinc-cents *ra-hans*» hagin estat executades per alguns artistes japonesos, conservant-se encara en diversos temples del Japó.

Doncs, pel llibre japonès podem saber el nom dels que més sovint componen el grup. Són aquests:

Hatsu-ra-ta-sha Son-ja (1), vell assegut damunt un roquer, a la vora del mar, portant

1. El mot «son-ja» és una mena de títol honorífic que segueix al nom d'un sant, d'un vell o d'un personatge venerable.

In-ka-da Son-ja
(Col·lecció Damià Mateu.-Museu de les Arts Decoratives)

una tauleta i un petit ventall de plomes. Anomenat també *Bin-zu-ru*, se'l confon sovint amb els *sen-nin* (ascetes) *ŷh-katu* i *Ku-mé*. Per haver pecat un dia contra el seu vot de castedat, a la vista dels encisos d'una donzella, fou, per aquest crim, exclòs de l'honorable societat dels *lo-hans*. Però Buda, la màxima misericòrdia, li va ensenyar la ciència de guarir tots els mals. Aquells que sofreixen, encara avui acudeixen a les imatges de *Hatsu-ra-tasha* per tocar amb llurs mans la part del cos de l'estàtua que correspon a la part malalta de llur cos. Les imatges d'aquesta divinitat estan generalment posades una mica separades de l'altar de Buda. Són sempre molt gastades i molt brutes, degut als tocaments i refregaments repetits dels creients; mantes vegades van enganyades pels vestits que els adoradors els han deixat en penyora d'agraïment. En certs

indrets, un curiós costum es relaciona amb les creences: els sol·licitants escupen damunt la imatge petites boles de paper mastegat, per tal d'obtenir, amb més certesa, la salut que hom li demana.

Ki-ya-ta-ka-has-sha Son-ja, assegut en un seient entornat de núvols i portant un *hos-su*, llarg caçamosques.

Da-ka-ha-ri-ta Son-ja, dempeus damunt núvols i portant un rotlle de pergami escrit; al seu costat, un jove servent colpeja una mena de gong.

So-hin-da Son-ja, vell assegut en una catifa posada en un roquissar, amb les mans recollides a les bocamànegues.

Da-ko-ra Son-ja, assegut en un roquissar i portant un rosari amb el qual desgrana oracions.

Hat-ta-ra Son-ja, assegut en un roquissar; té un tigre al costat.

Ka-ri Son-ja, assegut en un roquissar, on llegeix un manuscrit.

Hot-ta-ra Son-ja, vell assegut en un escambell, recolzant-se en un llarg bastó nuós.

Shu-ba-ka Son-ja, assegut en un seient de bronze, amb les dues mans posades dins les amples obertures de les mànegues. Mantes vegades l'acompanya un *inu* (gos) de Fó.

Han-da-ka Son-ja, assegut en un roquissar i enlairant amb la seva mà dreta el *tama*, gemma sagrada. Prop d'ell, entre núvols, un dragó.

Ra-ko-ra Son-ja, és l'únic *lo-han* el crani del qual no està desproveït de cabells. Se'l representa assegut en un roquissar; prop d'ell hi ha un pebeter.

Na-ka-sai-na Son-ja, assegut en un sòcol, entre núvols, i portant a les mans un *teppatsu*, bol per a recollir almoines, d'on brolla una font.

In-ka-da Son-ja, assegut en un roquissar i portant a la mà un *nyo-i*, ceptre búdic. Les seves celles són desmesuradament llargues.

Hatsu-na-ba-shi Son-ja, vell assegut en un roquissar, amb les mans juntes, pregant.

A-shi-ta Son-ja, assegut en un roquissar i portant un llarg bastó nuós, al qual es recolza.

Chû-da-han-taka Son-ja, assegut en un roquissar, des d'on esguarda el cel. El seu atribut habitual és un *hos-su*, llarg caçamosques. Sovint se'l representa també assegut, amb una cama sostinguda amb les mans.

Aquests són els setze *ra-kans* del llibre ja-

ponès. Una altra llista he pogut reunir que, en el grup xinès dels divuit, substitueixen sovint alguns dels abans esmentats, i es troben també representats isoladament en l'art japonès i xinès. Són aquests:

Ya ças, amb barba negra, portant una petita pagoda a la mà dreta i un tros de roba a l'esquerra.

Maudgalyayana, jove portant una capsa segellada o bé llegint un llibre. Mantes vegades també està representat amb un simi a l'espatlla.

Kaundinya, un dels cinc primers convertits al budisme. Porta un lotus obert a la mà esquerra.

Aryasangha, que es recolza o cavalca en *inu* o gos búdic. Mantes vegades se'l representa en un seient de sacerdot, i amb les dues mans a les obertures de les bocamànegues; prop seu hi ha un suport en forma de lotus.

Ta-mo (Da-ru-ma), patriarca, introductor del budisme a la Xina. Representat assegut en un roquissar portant un bol per a recollir almoines.

Chu-tan-yu, sacerdot del segle V-VI, que sovint se'l representa cavalcant un tigre domesticat i, ensems, enlairant un anell.

Lo Fo, que es grata el dors amb una tija.

Yun Ching, representat dansant.

Chi Kung, vell que explica un llibre.

Liang Wu, assegut en un roquissar, on desgrana un rosari.

Nan-ti, que es renta l'orella.

Dhi-ti-ka, que es recolza en un gaiato de branca nuosa.

Kapimala, que porta una perla amb la qual atrau els dragons.

El lo-han que es grata l'orella.

El perfecte lo-han, que porta Buda al cor. Generalment se'l representa separant les vores de la seva túnica per deixar veure Buda per l'esvoranc que té al pit.

El lo-han de la longevitat, vell ocupat en sorgir el seu indument.

El lo-han dels platerets, que jongla amb aquests instruments.

Pu-tai Ho-s'hang, el gras, rialler i conegut *Ho-tei* japonès.

El lo-han de l'aclariment de la doctrina, representat en un posat de meditació.

El lo-han que fa descendir els dragons.

El lo-han que comprèn la doctrina. Porta

Chü-da-han-taka Son-ja
(Col lecció *Damià Mateu* -Museu de les Arts Decoratives)

una fulla a la mà esquerra i amb la dreta es grata el nas amb una palla.

El lo-han de la conversió universal, representat colpejant en un tronc en forma de peix.

Wu-ti, primer emperador de la dinastia dels Leang, que generalment porta un manuscrit enrotllat.

Shi Pao Chi, bonze, contemporani de l'emperador Wu-ti.

Ananda, nebot i deixeble de Çakya Muni, representat sempre vestit de sacerdot.

Maitreya, que és la pròpia encarnació del futur Buda.

Darmatrata, amb els cabells llargs i portant un paquet de llibres damunt les espatlles. Els seus atributs habituals són un vas i un caçamosques.

Fat-no, representat portant un sistre, un bol

per a almoines o bé l'ampolla d'*amrita* (ambrosia).

Fu-hoa, *lo-han* que fa sonar una petita campana.

Mahakasyapa (en japonès *Ma-ka-ka-shô*), originari de Magadha, és el compilador del

I ací acabo la llista. L'enumeració dels *lo-hans* es faria interminable. Aquells setze missioners dels primers temps de la propaganda de les ensenyances búdiques foren ben aviat cinquanta i ben promptament arribaren a ésser els cinc-cents del sinode de Kanishka, presidit per Darmatrata, per acabar comptant-se per milers. Són els benaurats del Nirvana.

* * *

Res no he pogut saber de Kuan-Hsiu, el magistral autor d'aquestes obres, la plètòrica espiritualitat de les quals adquireix forma en el valor escultòric de les figures, valor aconseguit tant pels perfils i el modelat dels cossos com per l'expressió d'energia formal que cohesiona el modelat amb ondulants línies i pinzellades, forçant a produir suggestivament corrents de moviments vivents. Kuan-Hsiu fou, possiblement, crec jo, un seguidor de la factura de Wu-tao-tsé, el constructor de C'hang-an, per allà entre el 700 i el 760, la vida del qual està mig envolupada per la llegenda, i que és considerat com el pintor més gran que ha existit en la llarga història de la Xina. És ell qui donà el més gran impuls a l'art búdic per mitjà de les pintures murals en els temples.

Aquestes còpies dels *lo-hans* de Kuan-Hsiu no tenen parió. Sobretot, és la tensió i la voluntat d'esperit allò que, de la manera més admirable, adquireix forma en aquestes monstruoses figures, forçant-nos a participar de llurs sofriments morals. I aquesta forma, que testimonia la intensa fe amb què el budisme inspirà i saturà l'esperit de l'Extrem Orient, ens revela, ensems, l'originalitat pel retrat que, segons l'estil d'aquestes còpies, degué posseir la pintura del període Tang.

Mirem-los bé. Vegem cada una de les figures. Fixem-nos com l'esperit de cada una d'elles és el mateix, com s'hi expressa com el *lo-han*, en el seu llarg ascetisme, s'ha dirigit al lloc de la transfiguració, allà en els penyals, dins les coves o sota els troncs morts d'arbres amb arrels en torçaments de serpent, llur rostre reflectint amb gran intensitat el dolor i la soledat de l'asceta que, consumit, ert, tremolós, ensimismat, encarna l'ésser desproveït de voluntat en el moment sublim que precedeix a la transfiguració redemptora, però, ensems, gran penitent, se'l remarca també curull de sobrehumanes energies de volun-

Rahulata Son-ja

(Col·lecció *Damià Mateu*. - Museu de les Arts Decoratives)

cànon búdic. Se'l representa recolzant-se en un bastó de bambú i portant sempre un llibre.

Vasumitra, *lo-han* figurat dempeus, enlairant vers el cel les mans juntes.

Upagutsta, el *lo-han* que en un combat terrible aconseguí triomfar de Mara, l'esperit del mal.

Gayata, representat arrupit damunt una catifa, gratant-se l'esquena amb un broc.

Rahulata (en japonès *Ra-go-ra-ta*), *lo-han* portant un bambú.

Ki Tseu, que porta un sac de tela.

tat, de meditació i de transfiguració. Vegem com en aquestes produccions el valor plàstic de les figures les fa ressaltar com a imatges escultòriques dotades de vida, i vegem també com ens cal admirar la gran inventiva, el modelat i la sobirana gosadia amb què, en vigorosa projecció i increïble rapidesa, han estat executats. Pensem en els originals que devien ésser tractats a línies realitzades amb afinada punta i resseguides més tard amb pinzell. Remarquem com la gran llibertat de configuració que devien oferir testimonia una maduresa d'estil pictòric que tendeix vers una moguda fluïdesa i vers al realisme de les robes, aconseguint amb els seus procediments donar la sensació de cosa immediata a la Natura, palpitant de vida. Però, també, segurament que aquesta estructuració de les figures respon a un senzill esquema dictat per canons establerts amb anterioritat, segurament per Wu-tao-tsé, que es concentra en la vida espiritual que anima els rostres, en l'expressió del *lo-han* que, amb les seves energies de l'ànima i de la voluntat, profunditza en la sabiduria o bé aconsegueix la pau de la contemplació interna. És l'evolució a un art psicològic de sorprenent difrenciació i espiritualitat.

Aquestes obres, tiratge de velles planxes al boix, estan executades en monocrom. Aquest procediment dona a tots els objectes representats una profunditat intensa, lliurant-los de la vida material i posant l'art per damunt de la realitat. Tota la importància de la forma es troba concentrada en el to únic de la tinta de Xina i la forma, en sí mateix, produeix una molt notable influència en aquell que les contempla. Aquests retrats, característics dels començaments de l'època Tang, inflüïren en molt a les formes admirables de la pintura de Ten-daï, ja des de Nagajaina, el fundador d'aquest ritual místic, i foren també els models en els quals s'inspiraren els mestres dels períodes Tang i Song. Sense cap mena de dubte, podem creure que, essent còpies, no poden acaparar tota la beutat tècnica que devien posseir els originals. Però, en elles, la beutat estètica del sentiment i de l'estil i el caràcter dels tipus tampoc no estan mancats d'un inestimable valor per a nosaltres. Comparant, ve a ésser quelcom semblant a allò que en el nostre món occidental ens passa amb moltes de les antigues còpies d'originals grecs que mai no podrem conèixer.

Decididament, cal felicitar i remerciar al senyor Damià Mateu per l'aportació feta a la seva col·lecció, dipositada al nostre Museu de les Arts Decoratives.

J. GIBERT

UNES MEDALLES DELS DARRERS INGRESOS DEL GABINET NUMISMÀTIC DE CATALUNYA

Les relacions que, des del Gabinet Numismàtic de Catalunya manté el nostre mestre i conservador d'aquell, senyor Josep Amorós, amb diversos numismàtics estrangers i directors de museus de fora de la península, van produint resultats tan afalagadors com el que ha ocasionat l'entrada al dit Gabinet d'una valuosa col·lecció de medalles, de les quals hem de tractar ací. Trenta-dues peces de gran formosor artística i valor històric, a més de nombrosos bitllets de banc antiquíssims, pertanyents a gran nombre d'Estats del centre i orient d'Europa, han enriquit, fa poc temps, els fons ja abundosos i interessantíssims d'aquell museu. Tots aquests nous fons han entrat rebuts a canvi. Aquest fet d'establir intercanvi un museu espanyol amb un d'estranger té l'interès d'ésser el primer cas que es dona a la nostra península, i té més interès, a part el valor d'allò adquirit d'aquesta manera, perquè ha estat el directiu estranger qui ha pregat el canvi. Es tracta de M. August Loehr, director del *Bundessammlung von Medaillen, Münzen und Geldzeichen*, de Viena, el més ben sistematitzat museu numismàtic conegut, el qual director, en saber pel nostre mestre que el Gabinet Numismàtic de Catalunya posseïa exemplars de l'*Acción de la Real Compañía de Comercio establecida en Barcelona*, gravada en aquesta ciutat per Manuel Tramullas a la primera meitat del segle XVIII, sabent el valor històric d'aquest paper-moneda, i per no tenir al seu museu cap d'ells, va pregar al nostre mestre, amb un gran interès, la tramesa d'un exemplar a canvi d'altres objectes valuosos, que va trametre al nostre museu immediatament sabé que se li enviava la demanada acció.

Aquests han estat els fets que contribueixen

Fig. 1

a donar al Gabinet Numismàtic de Catalunya, encara nonat per al gran públic, un grau d'importància que estem segurs que ha d'ésser augmentat — per la riquesa i varietat dels seus fons, pel sistema i mètode de la instal·lació orgànica que es projecta i per l'eficàcia cultural que ha d'assolir — quan sigui obert al servei públic.

Ací hem de tractar solament d'algunes de les medalles rebudes. Ha estat un treball que el nostre mestre ens ha encarregat de fer i que l'hem realitzat amb un veritable gust, puix que les medalles que el lector veurà són exquisides obres d'art que, sospitem, han de produir gran impressió als artistes, més encara tenint present que l'art medallístic està molt endarrerit a la nostra terra. Gran satisfacció seria per a nosaltres que aquest modest treball pogués servir per atraure una mica l'atenció dels escultors envers un art tan encisador, refinat i aristocràtic com és el de les medalles.

* * *

LES MEDALLES. — Anem a donar ací la descripció de les medalles que hem triat per aquest treball, a la qual inclourem unes indicacions històriques referents als personatges que s'hi representen i, per fi, la finalitat de l'emissió de la medalla corresponent.

Núm. 1 (a de la fig. 1). — Anv. Bust de Carles VI d'Alemanya, a la dreta, amb abundosa cabellera cargolada que li cau per damunt de l'espàtula; cap amb laurèola; mentó molt sortint, característic dels Austries; va vestit a la romana, amb mantell imperial. Al voltant: IMP : CAES : CAROLUS : DIVI LEOPOL : F : AUG : (L'emperador Cèsar Carles, fill august del diví Leopold). A sota del bust: *De Gennaro, f.* — Rev. Grup significat la pau entre Espanya i Àustria. A l'esquerra, Mercuri, de front a Espanya, i

al darrera d'ell un conjunt de llances amb un casc, entremig de flames; a la dreta, Espanya vestida a l'heroica, porta casc amb un lleó; amb la mà esquerra sosté una llança i amb la dreta estreny la mà d'Àustria; aquesta apareix al mig vestida també a l'heroica, coberta amb un casc, en el qual hi ha un àguila, i amb la mà esquerra sosté una clava. Al voltant: CONCORDI PACE LIGAVIT (Lligats per la concòrdia i la pau). A l'exerg: VINDIBONAE, 1725 (Viena, 1725). A la part superior dreta de l'exerg: DE GEN.

Carles VI, conegut a Espanya per l'Arxiduc, va ésser emperador d'Alemanya. Com a fill segon de l'emperador Leopold I, per correspondre el tron al seu germà major, Josep I, va ésser arxiduc d'Àustria, que explica el nom amb què era conegut a Espanya. Amb motiu del testament dinàstic de Carles II

d'Espanya, l'arxiduc es va procurar l'ajut d'Anglaterra, Portugal i Holanda en les seves pretensions al tron de la nostra nació, per al qual es va fer proclamar amb el nom de Carles III. La història de les lluites entre tots aquests països, França i Felip V d'Espanya, successor de Carles II, és prou coneguda perquè no ens dediquem ací a parlar d'elles.

Aquesta medalla fou feta en commemoració dels darrers tractats entre Espanya i l'Imperi, en virtut dels quals l'emperador renunciava al tron d'Espanya, posant fi a la guerra de Successió.

Núm. 2 (b de la fig. 1). — Anv. Bust de Carles VI, semblant a l'anterior, però més idealitzat. Al voltant: CAROLVS VI . D . G . ROM . IM . SEMP . AVG . (Carles VI, emperador dels romans per la gràcia de Déu, sempre august). A sota el

Fig. 2

bust: P P W. — Rev. Dues figures femenines embolcallades en mantells; la de l'esquerra, la Fe, de front, té el cap cobert amb un vel; a la mà dreta té una petita palma; l'esquerra damunt el pit, la cama dreta es recolza damunt un petit escambell; la figura de la dreta, el Silenci, té la boca tapada amb un petit vel i amb la mà dreta aixeca el mantell de la seva companya. Al voltant: SILENTIO ET FIDE ARBITRIS (El Silenci i la Fe són els àrbitres). A l'exerg: PAX INTER IMP: ET HISP: VIENNAE. PACTA 1725 (Pau feta a Viena entre l'emperador i Espanya).

Maria Teresa fou emperadriu d'Alemanya, reina d'Hongria i Bohèmia, com a filla de Carles VI; va néixer a Viena el 1717 i morí el 1780. Poc després de la mort de l'emperador, Maria Teresa fou coronada (1741). Després de la pau d'Aquisgran (1748), Maria Teresa fou reconeguda per totes les corts d'Europa. En ésser proclamada com a sobirana, declarà corregent del patrimoni austríac el seu espòs, Francesc Esteve de Lorena, el qual fou proclamat emperador l'any 1745, governant, però, en realitat, la seva esposa fins el 1764, en què fou elegit rei del romans el seu fill Josep, que els succeí

Fig. 3

Aquesta medalla fou emesa pel mateix motiu que l'anterior.

Núm. 3 (a de la fig. 2). — Anv. Bust de Maria Teresa, emperadriu d'Alemanya a la dreta, amb un vel i una petita diadema. Al voltant: MARIA THERESIA AUGUSTA. A sota del bust: C. VINAZER. F. — Rev. Bust de Josep II, a la dreta, amb laurèola, els cabells lleugerament ondulats que li cauen per damunt l'espatlla i acaben en petits cargols. Al voltant: IOS II. D. G. R. IMP. G. ET. H. REX. COR. ET. HERES. R. H. B. A. A. D. B. ET. L. M. D. H. & C. (Josep II, per la gràcia de Déu, emperador i rei de... [les inicials signifiquen els Estats i pobles del seu domini]). A sota: C. VINAZER. F.

com a emperador el 1765, amb el nom de Josep II.

Aquesta medalla commemora la proclamació de Josep II al tron de l'Imperi.

Núm. 4 (b de la fig. 2). — Anv. Igual al revers de la medalla anterior. Al voltant: IOSEPHVS II AVGVSTVS. A sota del bust: I. N. WIRT. E. — Rev. Perspectiva de l'Acadèmia Mèdico-Quirúrgica de Viena. A dalt: CVRANDIS. MILITVM. MORBIS. ET. VVLNERIBVS. (Per al guariment de les enfermetats i ferides dels soldats). A l'exerg: ACADEMIA MÈDICO CHIRVRGICA INSTITVTA VIENAE MDCCLXXXV (Acadèmia Mèdico-Quirúrgica fundada a Viena. 1785).

Josep II, emperador d'Alemanya, fill de

Maria Teresa i de Francesc Esteve de Lorena, nasqué en 1741 i morí en l'any 1790. Per bé que la mort del seu pare el posà al front de l'Imperi, la que en realitat continuà governant fou la seva mare, que no li deixà cap intervenció en els afers exteriors. Les seves obres més importants i característiques són les institucions destinades a fins benèfics, hospitals, cases de maternitat, orfelinats, etc.

Dita medalla commemora la fundació de l'esmentada acadèmia, una de les institucions d'aquesta mena més importants a Europa.

Núm. 5 (fig. 3). — Anv. Bust de Ferran I, a la dreta, lloreat. Al voltant: FERDINANDVS. I. D. G. AVSTRIAE. IMPERATOR (Ferran I, per la gràcia de Déu, em-

perador d'Àustria). A sota del bust: I. D. BOEHM. F. — Rev. Dos rams, un de lloret i l'altre de roure formant corona. Dalt, una corona imperial, a sota la qual hi ha: RECTA TVERI (Defensar les coses justes).

Ferran I fou emperador d'Àustria a la mort del seu pare Francesc I. Nasqué el 1793 i morí l'any 1875. En 1835 succeí al seu pare. Amb motiu del moviment revolucionari de 1848, general a Europa respecte a nacionalitats, es vegé obligat a destituir el seu conseller Metternich i a donar certes llibertats polítiques als seus Estats, especialment Hongria. Un nou moviment esclatà a Viena el mateix any, el que féu que Ferran I abdiqués a favor del seu nebot Francesc Josep, retirant-se a Praga.

Aquesta medalla commemora el reconeixement dels drets als seus Estats.

Núm. 6 (fig. 4). — Anv. Bust de la cantatriu Jenny Lind, a l'esquerra. L'expressió de la cara presenta un lleuger somriure. Darrera el bust: JENNY LIND. A sota el bust: RADNITZKY. — Rev. A la part superior, un cigne amb les ales esteses i sostenint amb les seves potes un ram d'olivera. Damunt el cigne, una estrella amb les paraules, a dreta i esquerra de la mateixa: NESBIT OCCASUM (Desconeix l'ocàs). Dessota: DER HOHEN KÜNSTLERIN IHRE BEGEISTERTEN VEREHRER MDCCCXLVII WIEN (A la gran artista, els seus meravellats admiradors. 1847. Viena).

La cantatriu sueca Jenny Lind (1820-1887), estudià nou mesos a París, baix la

Fig. 4

direcció del nostre compatriota Manuel García, tan famós en el món dels artistes teatrals; debutà en les principals capitals europees i americanes; es casà amb el compositor Goldschmidt; fou d'esperit altament altruista.

Com es veu, aquesta medalla fou encunyada amb motiu d'un homenatge, potser el de les seves noces.

Núm. 7 (fig. 5). — Anv. Bustos sobreposats de Ferran, príncep de Romania, i Maria, princesa de la Gran Bretanya, reis de Romania, a l'esquerra. Al voltant: * FERDINAND PRINCIPE MOSTENITOR AL ROMANIEI * MARIA PRINCIPESA DE MAREA BRITANIA SI IRLANDA. A sota els bustos: A. SCHARFF. — Rev. Un cupidó, dret, coronant els escuts de la monarquia anglesa

i de la romanesa, significant la unió reial d'ambdues famílies. Per entremig dels escuts, i en la seva part inferior, volta una garlanda de fulles i roses. En la part inferior també d'aquests escuts, hi ha un filacteri amb les dades 29 DECEMBRE 1892 i 10 JANUARIE 1893, el darrera del qual es refereix a les noces. A la part dreta, una torxa en posició inclinada, amb uns rams d'olivera i palma lligats amb una cinta. El conjunt, tant el de l'anvers com el del revers, encerclat dins una gràfilla de punts.

Ferran, rei de Romania, fill del príncep Leopold d'Hohenzollern, nasqué en 1865; fou proclamat hereu al tron, per renúncia del

DEM ALLERHÖCHSTEN KRIEG-SHERRN SEINER MAJESTAT DEM KAISER UND KÖNIG FRANZ JOSEF I. ZUM 2. DEC. 1898. OESTERREICH-UNGARNS BEWAFFNETE MACHT (A l'altíssim senyor de la guerra, la seva majestat el Kaiser Francesc Josep I, el 2 de desembre de 1898. L'exèrcit d'Àustria-Hongria). D'ambdós costats del plafó, surten sengles rams de llorer.

Albert Frederic Rodolf fou arxiduc d'Àustria, fill major de l'arxiduc Carles, rival de Napoleó I, i nasqué en 1817, morint en el 1895. Fou nomenat general el 1840. A conseqüència del moviment de 1848, dimití del

Fig. 5

seu germà major, en 1865; en 1893 es casà amb la princesa Maria de Saxònia-Coburgo-Gotha (també Maria d'Edimburg); l'11 d'octubre de 1914, succeí a son oncle Carles.

La finalitat d'aquesta medalla és commemorar les noces d'ambdós prínceps.

Núm. 8 (fig. 6). — Anv. Retrat de mig cos, a l'esquerra, de l'arxiduc Albert Frederic Rodolf, vestit de militar, amb condecoracions, la seva testa coberta amb un capell d'espès plomall. Al voltant: FELDMAR-SCHALL ERZHERZOG ALBRECHT v. OESTERREICH 1817-1895 (Mariscal de camp arxiduc Albert d'Àustria). A la dreta, junt al paletó: SCHARFF. — Revers: Estàtua eqüestre, a l'esquerra, de l'archiduc Albert, vestit de militar, damunt un pedestal. Sobre d'aquest, un plafó amb el següent:

seu càrrec i s'incorporà a l'exèrcit de Radetzky, a Itàlia, lluitant a Gravelbana, Mortara i Novara. El 1851 ocupà el govern general d'Hongria, fins el 1860, amb motiu de la caiguda del règim absolutista. El 1863 fou ascendit a feldmariscal, essent el darrer a qui es donà el dit grau de l'exèrcit austríac.

Aquesta medalla ha estat emesa en recordança de l'erecció del monument que en la mateixa es reproduïx, i, a més, per les dades que s'inclouen a l'anvers, com a homenatge complert al famós mariscal.

Núm. 9 (a de la fig. 7). — Bust de Lleó XIII, a la dreta, vestit de sotana i amb solideu al cap. Davant: LEO XIII MCM. Sota el bust: R. MARSCHALL. — Revers: A primer terme, a l'esquerra, tres palmeres damunt un roquisser; al fons, a la

dreta, lleugera silueta de la basílica de Sant Pere del Vaticà. A sota, al camp: *Reclusit thesauros Ecclesiae Anno sancto Leo A XIII.*

rum, 1891), en la qual va demostrar un gran interès per la classe treballadora. En 1902 instituí la Comissió Bíblica i adquirí mèrits immarcescibles en el camp de les ciències his-

Fig. 6

Lleó XIII fou nomenat Sant Pare el 1878 i morí el 1903. Durant el seu pontificat instruí els pobles mitjançant una sèrie d'encícliques sobre els més diversos assumptes, especialment en la qüestió social (*Rerum Nova-*

tòriques per obrir a la investigació els arxius pontificis.

La medalla de què ací ens ocupem, és donació de les associacions catòliques de Viena, en commemoració de l'Any Sant de 1900.

Fig. 7

Núm. 10 (b de la fig. 7). — Bust de Pau Krüger, de front, i a ambdós costats la legenda: PAUL KRÜGER PRESIDENT DER ZUID AFRIKAASCHE REPUBLIC 10 OCT 1825 (Pau Krüger, President de la República de l'Àfrica del Sud. 10 oct. 1825). — Rev. Una branca d'alzina i un branquilló de llorer, enllaçats. Llegenda: AANDE DAPPERE STRIJDERS VOOR RECHT EN VRIJHEID 1899-1900. (Als valents combatents pel seu dret i llibertat).

Pau Krüger fou fill d'un pagès holandès. L'any 1852 va prendre part en la fundació de la República del Transvaal. El 1880 formà part, junt amb Nabert i Pretorius, del triumvirat constituït per a sostenir la lluita contra Anglaterra, que tractava d'anexionar-se el Transvaal. Més tard fou elegit President de la República (1888) i reelegit el 1893 i el 1897. Amb motiu del descobriment de les

mines de Kimberley, Anglaterra renovà les seves pretensions i Krüger es preparà secretament per a resistir els anglesos. Després de l'heroica defensa de Pretòria (1900), el president es refugià a Lorenzo Márquez, des d'on s'embarcà cap a Europa, visitant els governs de França, Bèlgica i Holanda per intentar que intervinguessin a favor del seu poble. Fracassades aquestes negociacions, sobreviqué poc de temps, morint a Clarens (Suïssa), als 79 anys.

Aquesta medalla, a més de commemorar el naixement de tan gran patriota, és un homenatge als braus defensors de la independència del Transvaal.

Núm. 11 (a de la fig. 8). — Medalla rectangular, gravada per una sola cara, en la qual apareix el bust de Peter Rosegger, a l'esquerra. A baix, la seva firma manuscrita, i darrera el bust: F. GILL.

Peter Rosegger va ésser un popular escriptor austríac; nasqué el 1843 i morí el 1918. Estudià a l'Acadèmia Comercial de Gratz i fou subvencionat per la Dieta Provincial. La seva amistat amb Hamerbing influí notablement en la seva formació literària. Publicà des del 1876 la revista mensual *Der Heungarten*, i firmà algunes de les seves produccions amb el pseudònim de Petri Kettenfeier.

És medalla encunyada amb motiu de la seva mort.

Núm. 12 (b de la fig. 8). — Bust a l'es-

querra del President d'Àustria, doctor Miquel Hainisch. Al volt inferior: BVNDES-PRAESIDENT . DR . MICHAEL . HAINISCH (President Federal Dr. Miquel Hainisch). Sota el bust: RVDOLF SCHMIDT. MCMXXV.

El doctor Hainisch fou President de la República d'Àustria, elegit el 9 de desembre del 1920, i reelegit el 1924.

Medalla commemorativa de la seva mort.

Núm. 13 (c de la fig. 8). — Bust a l'esquerra del President de Turquia, Mustafà

a

Fig. 8

Kemal. Darrera el bust una llegenda en turc. A sota: L. HANISCH ANGORA 1926.

Commemorant el fet de l'elecció de Mustafa Kemal.

Núm. 14 (a de la fig. 9). — Anv. Bust a l'esquerra de l'arxiduc Carles Francesc Josep, d'Àustria. Darrera el bust: ERZH. KARL FRANZ-JOSEP. A la dreta: A. HARTIG. — Rev. Un vaixell de guerra a tota marxa. Al voltant: OESTERR. FLOT-TENVEREIN. KRIEGSFÜRSORGE 1914-1915 (Per la cura de l'organització de la flota austríaca. 1914-1915). A la dreta: A. HARTIG.

L'arxiduc Carles Francesc Josep fou el darrer emperador d'Àustria-Hongria, amb el nom de Carles I; nasqué el 1887 i morí el 1922. Succeí el seu oncle-avi Francesc Josep, el 1916, però a causa de la guerra abdicà dos anys més tard.

La medalla descrita commemora l'interès de l'aleshores arxiduc envers la reorganització de la flota austríaca amb motiu de la guerra mundial.

Núm. 15 (b de la fig. 9). — Anv. Bust a l'esquerra de Francesc Josep I. Al voltant: FRANCISCUS. IOSEPHUS. I. 1830-1916. Sota el bust: A. HARTIG. — Revers: Figura femenina, vestida amb túnica i vel subtils i amb un posat de melangia; als seus peus, un munt de roses; al fons, el Palau Imperial de Viena. A dalt: VALE SENEX IMPERATOR (Adéu-siau, vell emperador). A l'exerg, la data de la seva

K
A
mort, 21 NOV. 1916, i les lletres F . A

A la part superior esquerra de l'exerg: A. HARTIG.

Francesc Josep I (1830-1916), emperador d'Àustria, pujà al tron el 1 de desembre de 1848, amb motiu de l'abdicació del seu oncle Ferran I. La dolorosa història d'aquest Francesc Josep, amb motiu de l'atemptat de Sarajevo i la guerra mundial, tothom la coneix.

La descrita medalla fou encunyada en commemoració de la seva mort.

Núm. 16 (c de la fig. 9). — Anv. Bust d'Anton Bruckner, a l'esquerra. Al voltant: ANTON BRUCKNER. Sota el bust: A.

HARTIG. — Rev. Una figura nua de donzell agenollat i mirant enlaire, els cabells encrespats, decorativament. Amb la mà esquerra sosté una lira, recolzant-la damunt el seu pit, i té la mà dreta posada així mateix damunt el pit. Per entre les cames volta una branca d'esbarzer. Al fons, a la part superior, hi ha una creu amb un disc lluminós; més avall, un conjunt de muntanyes que recorden les del nostre Montserrat. Al voltant: ZUR FEIER SEINES 100 J. A. HR. GEBURTSTAGES (En el dia del seu centenari). A sota la figura, la data 4. sep. 1924, que correspon al centenari del naixement de Bruckner. A sota la data: A. HARTIG.

A. Bruckner, compositor austríac, morí el 1896. Perfeccionà els estudis musicals a Viena, especialment els de piano i orgue. Fou organista de la Catedral de Linz i, més tard, de la Cort, essent professor al Conservatori i a la Universitat de Viena, la qual el nomenà Doctor Honoris Causa el 1891.

Com es veu per la mateixa, aquesta medalla ha estat emesa commemorant el centenari del seu naixement.

* * *

L'ART I ELS ARTISTES. — L'autor de la medalla núm. 1, Mario Antoni de Gennaro, nasqué a Nàpols; fou gravador de la Casa de la Moneda des del 1703 al 1725, i el 1731 fou nomenat director de l'Acadèmia Vienesa de Gravats. Morí el 1744. És autor d'una medalla commemorativa de l'entrada de Felip V d'Espanya a Nàpols el 1702. Malgrat que de Gennaro sigui napolità, és a dir, un italià, i com a tal seguidor de l'art idealitzant de tot l'estil italià d'aquesta època, es presenta ací realista, probablement perquè no pogué lliurar-se de seguir o representar els que per a ell serien detalls fisonòmics més diferenciadors de la cara de l'emperador; aquell mentó tan sortint de Carles VI, que ja caracteritzava la fisonomia del seu pare Leopold, deuria haver produït en l'escultor una impressió profunda. És curiós observar que els medallistes germànics que reproduïen el cap de Leopold i de Carles, ho han fet, per aquest detall del mentó fins arribar a exagerar-lo caricaturescament.

Tot això contrasta amb el tipus de Carles VI, que apareix en la medalla núm. 2.

a

b

c

Fig. 9

L'autor és un artista germànic, però, sens dubte, influït profundament per l'art medallístic coetani francès, puix que la manera de tractar tots els detalls i particularitats d'aquest tipus, fa pensar en el de Lluís XIV de França, que apareix en les medalles d'aquesta darrera nació. L'italianisme de Gennaro és palès en les figures, detalls i composició del revers de la seva medalla.

L'art dels autors Vinazer i Wirt, de les medalles núms. 3 i 4, és completament diferent de les anteriors: un esperit de ponderació i de simplicitat. Aquest és el criteri estètic de l'època de Maria Teresa, reflex dels costums i del caràcter d'aquesta emperadriu. Tenim, doncs, ací, un cas en què, no l'artista, sinó l'element directiu és el que comanda en la producció artística oficial.

Josep Edgard Boehm, autor de la medalla núm. 5, era escultor i medallista austríac (1834-1890). Visità Itàlia, i a Londres estudià les escultures del Partenon. A Londres hom li encarregà l'estàtua equestre del príncep de Galles (el després Eduard VII). Va guanyar recompenses en diverses exposicions i va pertànyer a la Reial Acadèmia de Londres. Aquella simplicitat a què abans ens referíem, amb un sentit de major classicisme, es manifesta en aquesta medalla de Boehm, que és resultat dels seus estudis sobre l'art grec i romà.

L'autor de la medalla núm. 6, Radnitzky, ens presenta un exemple de medalla de l'època romàntica, no solament pel tipus de Jenny Lind, tan deliciós, sinó també pel símbol que ha preferit l'artista, referint-se a la veu de la famosa cantatriu: el del cigne que és fama dóna el seu més dolç cant abans de morir.

Les medalles núms. 7, 8 i 10, són degudes a l'art d'Anton Scharff, escultor i medallista austríac (1845-1903). Estudià a l'Acadèmia d'Art de Viena, sota la direcció de Radnitzky, l'autor de la medalla de Jenny Lind, i de Boehm, l'autor de la núm. 5. El 1861 fou admès al Reial i Imperial Negociat de Monedes i el 1881 fou nomenat director de l'Acadèmia de Gravat del dit Negociat. Scharff realça l'art medallístic amb la seva adhesió als models clàssics de l'època del Renaixement, però el perfeccionà amb la seva iniciativa. Amb la mateixa mestria amb què executà el retrat es dedica a l'allegoria i als assumptes de gènere.

Una tendència al realisme, però realisme noble i contingut, és l'art de Scharff. Aquest artista, malgrat haver estat deixeble d'aquells dos grans mestres, no s'esclavitzà a llurs maneres. Els retrats verament exactes dels personatges de les medalles creades per aquest escultor, ens demostren un observador profund de l'esperit dels seus models amb una realització meravellosa. Per al cas del feldmariscal Albrecht, ens trobem amb felicíssimes solucions de masses, detalls i conjunt, tant que ens meravella de com hagi pogut reeixir en la realització de parts tan ingrates per a l'escultura medallística, sempre limitada a petit relleu, com són les de la indumentària militar, tan barroca, i en la representació en petit tamany de l'estàtua equestre de l'esmentat personatge, en la qual l'artista ha pogut arribar, per la seva saviesa tècnica, a donar tots els detalls necessaris per a produir, sense molestar els ulls, la impressió d'un gran monument.

Rodolf Marschall és l'autor de la medalla núm. 9. Escultor i medallista austríac, nasqué a Viena el 1873. Fou deixeble de Tautenhain a l'Acadèmia Imperial, i passà a perfeccionar els seus estudis a Alemanya, Suïssa, Itàlia i França. El 1902 fou nomenat medallista de cambra de l'emperador, i el 1904 professor de l'Acadèmia. Modelà els relleus originals de les medalles del jubileu de l'emperador, del Papa Pius X, del cardenal Merry de Val, etc. Marschall, o realisme i expressivisme; el primer en la impressionant cara de Lleó XIII, un dels seus més famosos retrats; l'expressivisme, al revers, en el qual la impressió d'infinít és aconseguida per aquella línia i silueta esborrada del Vaticà, en contrast amb el tema del primer terme, constituït per les palmeres damunt el roquissar.

Els autors de les medalles núms. 11, 12 i 13, Gill, Schmidt i Hanisch, segueixen el corrent realístic actual. Entre ells, Schmidt, amb la seva medalla que ací reproduïm, ens dóna una expressió de gran intensitat, el tipus que podríem dir «cap de medalló», els caràcters de la qual la lliguen més amb una obra escultòrica que no pas amb l'art medallístic, tant, que aquesta medalla ens suggereix la reducció de qualsevol medalló decorant un edifici.

Arnold Hartig signa les darreres medalles, de la 14 a la 16. És un medallista alemany

que estudià a Gablonz i a Viena, i aviat es donà a conèixer per les seves plaquetes i medalles de retrats, de les quals va modelar nombrosos exemplars. Ací donem d'ell tres medalles que són mostra de tres emocions diferents, malgrat el realisme dels corresponents retrats, executats amb una gran noblesa i respecte. On l'artista demostra més bé els seus variats recursos d'interpretació i els seus valuosos mitjans d'expressió, és en els reversos. Un representa el mar que talla un cuirassat: moviment i potència; un altre representa un paisatge esfumat, sobre el qual destaca suavíssimament la figura del Dolor, produint el conjunt la impressió d'un dia emboirat, augmentador de la tristesa; un tercer, de llum i d'ascetisme triomfal, de mística entusiàstica. Els escultors saben molt bé les greus dificultats que presenta la realització escultòrica d'un cuirassat, més difícil quan el camp material de la realització és reduït; també saben el desagradós que és als ulls d'artistes la figura pesant i deformada d'aquell vaixell; doncs bé, Hartig ha resolt, solament amb els precisos detalls aquestes dificultats, donant-nos una realització meravellosa, com si cap impressió desagradable hagués sofert en la interpretació d'aquesta mena de vaixells. Un artista dotat d'aquestes qualitats havia de reeixir amb tcta fortuna en tractar de fer temes sentimentals, i així resulta en la dolça, suau i congoixosa figura del revers de la medalla de l'emperador, en el qual revers ha sabut arribar l'artista al límit precís, perquè, no caient en el melodramàtic, tingués una expressió de noblesa inimitable. Per fi, un altre detall que és força important en aquestes medalles: és com l'artista ha pogut produir profundes perspectives, integrades per tants elements superposats, sense gairebé cap relleu.

Com dèiem al començament aquest lot de medalles que ha ingressat al Gabinet Numismàtic de Catalunya ve a acréixer considerablement la importància del conjunt de les seves col·leccions. Creiem que després del que acabem d'exposar haurà quedat demostrada la nostra afirmació. El Gabinet Numismàtic de Catalunya, que amb poc temps ha realitzat altres ingressos no menys importants, serà, doncs, quan quedi obert al públic, una institució cultural digna d'estima.

PERE DOMINGO

EXEMPLARS DE RECENT INGRÉS AL MUSEU D'ART DE CATALUNYA

BUST-RETRAT DE FORTUNY, PER GEMITO

El senyor Marià Fortuny i de Madrazo i la seva germana, en record de llur mare han fet ofrena al Museu d'Art de Catalunya, i amb destinació especial a la Sala Fortuny, on es troba ja instal·lat presidint un dels panys de mur, d'un bust-retrat en bronze del pare dels donants, Marià Fortuny i Carbó, modelat del natural en 1874 per Vincenzo Gemito, i fos per ell en 1875.

A Fortuny li agradava molt aquest bust, que va conèixer en cera i en terra cuita, i el copià en la capçalera de la carta adreçada al seu amic Goyena, des de Portici, el 13 d'octubre de 1874 (carta exposada en la saleta

Marià Fortuny. — El seu bust-retrat per Gemito. Encapçalament d'una carta de Fortuny al seu amic Goyena (Museu d'Art de Catalunya, Barcelona)

Vincenzo Gemito — Bust-retrat de Fortuny, amb pedestal
(Museu d' Art de Catalunya, Barcelona)

de dibuixos de Fortuny del M. d'A. de C.), en la qual escriví aquesta al·lusió: «*Un muchacho napolitano de mucho talento, pero*

bohémio, se ha empeñado en hacer mi busto bastante bien, y como me carga mi efigie la destino para nido de pájaros cuando tenga mi estudio en Sevilla y le mando un croquis para encabezar la carta.» Aquest propòsit no es realitzà: Fortuny moria a Roma al mes següent (dia 21 de novembre de 1874).

De les eures que envolten el bust en el dibuix a la ploma de Fortuny, Gemito en derivà el motiu escultòric que decora el pedestal que sosté el bust, donat també pels fills del famós pintor de Reus al M. d'A. de C. El pedestal sobremuntat del bust formen un conjunt que amida 2,10 metres d'alçària. Tot plegat respon al gust per un abocetament pastós que caracteritzava una bona parte de l'estatuària italiana de l'època, i la testa és obra d'un gran caràcter de taller fortunyià, reveladora, amb vida palpitant, de l'expressió fisionòmica de l'autor de «La Vicaria».

La vida i àdhuc la naixença de l'escultor del bust responen al qualificatiu «bohemi» que en la carta abans alludida donà Fortuny a Vincenzo Gemito. Aquest havia nat a Nàpols, de pares desconeguts, el 16 de juliol de 1852 (on morí el primer de març de 1929) i fou afillat per un pobre fuster, la bella testa del qual apareix en alguns dibuixos i en una escultura de Gemito, qui a nou anys, fent d'aprenent sastre, va conèixer l'escultor Emmanuele Gaggiano, el seu primer guidor artístic, del qual poc després (en 1862) va separar-se, i dos anys més tard es presentà a l'escultor Stanislao Lista, duent-li un recull dels seus dibuixos i demanant-li facilitats per a l'estudi. Lista va induir-lo a treballar en el bocet per a un «Brutus», però el jove escultor, sentint-se pres entre els convencionalismes realistes i acadèmics, va negar-se a portar a terme la seva tasca, i abandonà el mestre. La íntima sensibilitat que en ell hi havia manifestà la seva primera solució realitzant, entre 1868 i 1870, una notable sèrie de testes en terra cuita, en les quals, com diu Aldo de Rinaldis (1) «es palesava una natural tendència a alternar la pesantor de la matèria amb la recerca d'equivalència de pictoricisme en les realitzacions plàstiques». Aquest originari caràcter de la personalitat de Vincenzo Gemito menys evidentment es manifesta en els retrats a mig bust de Verdi (1872), d'Amadeu de

1. Enciclopèdia Italiana, article «Gemito»; vol. XVI pàgines 495-496.

Savoia (1879), de Morelli (1882) i en el mateix de Fortuny que acaba d'entrar al M. d'A. de C., però segueix marcant-se ben decididament en terra cuites que posteriorment a les alludides abans executà, com les per ell

ben aliada amb el sentit de l'estàtica monumental, assenyalant-se així una nova etapa més complexa i més completa dins l'obra de Gemito, però aquest, malgrat els èxits, es sentia molt descontentadís, i des de 1878 ençà, per

Vincenzo Gemito. — Bust-retrat de Fortuny
(*Museu d'Art de Catalunya, Barcelona*)

titulades *Licco* (1880), *Zingau* (1883) i *Carmela* (1885). En «El marineret» (1876) i en «El pescador», de tamany natural, exposat a París en 1878 i ara conservat en el Museu Nacional de Florència, així com en el retrat de Meissonier (1879) i en «El venedor d'aigua» (1881) la vitalitat apareix

cosa d'uns deu anys, visqué en exaltada joia mentre treballava, i en un gran descoratjament així que l'obra estava llesta. Solitari que es trobava, cerca refugi en el Museu de Nàpols entre els bronzes excavats, i d'aquesta immersió en un ambient hellenitzant va sortir-ne amb renovat fervor i amb més grans in-

quietuds, que vers 1887 el portaren a l'espasme que a molts induí a creure en la seva bogeria. Degué sentir la necessitat de destruir tot el que havia fet fins aleshores, i es tancà per espai d'uns vint anys en una petita habitació, com un salvatge, dibuixant abundantment, i donant després la més genuïna expressió del seu art escultòric en l'últim període de la seva vida. Quan reaparegué en 1909 fou possible constatar que en la seva solitud havia anat afinant la seva destresa de treball conduint-la fins al virtuosisme.

MASCARETA DE FORTUNY

L'artista-escultor senyor Josep Dunyach ha fet ofrena a la Junta de Museus de la mascareta de Marià Fortuny, important exemplar iconogràfic, sobretot per als possibles futurs biògrafs del pintor.

Mascareta de Fortuny
(Museu d'Art de Catalunya, Barcelona)

Vincenzo Gemito. — Autoretrat (1879). D'un àlbum de Meissonier al Museu del Louvre de París. Núm. 9669 del catàleg de dibuixos

DIBUIXOS I AIGUAFORTS DE XAVIER NOGUÉS

Serien cert cartell anunciant unes galetes i certa composició prenent tema d'un passatge de Lluçia de Samosata les obres que varen revelar-nos l'existència de Xavier Nogués. Del cartell ens ve present la composició, les harmonies planes — d'arabesc — de les dues ben abillades damiselles: joc de taques en vermell, en terra recremada i en verd tendre; les cares femenines, esblaimades, són un bon precedent de la mural exornació del carrer de Ribera. Gairebé es podria dir que estava aquella obra dins la mateixa tècnica emprada per l'autor en els seus quadres escassíssims, singularment en els tres paisatges de Banyoles i la dominical escena casolana de l'antiga col·lecció Plandiura. L'arabesc assoleix una premeditada justesa formal en les composicions que Xavier Nogués pintà en els murs d'una sala de casa l'esmentat col·leccionista, i com l'equivalència del mateix arabesc diríem que ve a ésser el joc d'intensitats per ell emprades en els seus ja nombrosos aiguaforts. D'ençà d'aquells nyèbits badaires, tan destrament agrupats per l'humor de l'artista, imposant-se a qui els esguarda per una puixança insòlita i estranyament captiva-

Xavier Nogués. — Estudi per al plafó «Elogi del senyor Esteve» del despatx de l'Alcaldia de Barcelona (Museu d'Art de Catalunya, Barcelona)

dora de la badoqueria, on — com el mateix autor temps enrera ens contava — un assaig detingudíssim de la valoració en el tintar, d'una vegada per a sempre, era acomplert; d'ençà d'aquesta obra, primerenca dintre l'aiguafortisme de Nogués, tot un seguit d'etapes s'assenyalen en la seguida d'aiguaforts i puntes seques que ara posseïx — completa mercès a la generositat de Lluís Plandiura — el M. d'A. de C. El sentit del grotesc, una miqueta tràgic, del grup *Nanos* de l'expressada referència, s'accentua en produc-

cions posteriors de la sèrie apaïxada, mig rural i mig barcelonina i suggerida ben sovint pel Montjuïc dels berenars i les fontades. Nogués alia amb el grotesc el respecte per la gentil feminitat i quasi en tota la seva producció d'aiguafortista la xerinola s'apaivaga tan aviat com s'insinua la silueta de dona. El cos breu i les allargassades faldilles, la tofa de cabells aplanant-se sobre el front, la galta reinflant-se amb la riulla, esvaeïxen els fums de qualsevol exercit de senyors Canons. Nogués mou tan destrament en la balança de l'enginy els dos platets del somni i del ridícul, que ningú no el pot titllar ni de desprietat ni d'illusori. A mercè d'aquest món doble, cristallitzat en una ironia temperada, una ironia sàvia i, en el fons, més aviat clement, es lliura la saborosa traça de Xavier Nogués, es bressola tota la seva experiència tècnica. Amant, com pocs dels artistes catalans, de la bellesa de la línia, no s'accontenta ja amb la línia de contorn que sintetitza les recerques de la for-

Xavier Nogués. — Estudi per al plafó «Elogi del senyor Esteve» del despatx de l'Alcaldia de Barcelona (Museu d'Art de Catalunya, Barcelona)

ma en els aiguaforts més llunyans, i vol emprar el parallelisme de la línia per a expressar el color, i aprofundint més o no pas tant, marcar les qualitats de cada objecte: no es val ja del traçat a l'aiguatinta, prefereix poder ratllar a punta seca, i és amb la precisió d'a-

ment de treballades composicions murals: «La valor simbòlica dels personatges és clara i senzilla. Sense deformacions ni peus forçats; uns detalls d'indumentària i prou. La decoració d'aquest saló o despatx constitueix un alt homenatge a la gent que ha preparat la Bar-

Xavier Nogués. — Estudi per al plafó «L'esperit de Barcelona» del despatx de l'Alcaldia de Barcelona (Museu d'Art de Catalunya, Barcelona)

quest procediment que ha pogut dir-nos tot l'encant de Besalú i de Tossa, el matisat misteri del cinema i el grotesc èpic de la terrassa de cafè.

Al despatx de l'alcalde, a la Casa Comunal barcelonina. Nogués ha volgut sintetitzar els aspectes ciutadans, també amb l'arma doble de l'emoció i l'humor. Josep Llorens i Artigas — crític agut i destre ceramista — ha dit en ocupar-se d'aquest nou i flamant agrupa-

celona d'ara, als invents que han permès la seva ràpida creixença i li han donat el caràcter comercial i industrial que actualment té, als elements espirituals que han portat el desenrotllament de la nostra personalitat i el nostre renaixement polític que han donat la capacitat a la nostra ciutat.» I ha afegit més endavant, en el seu assaig apologetic: «Xavier Nogués ha heretat dels nostres avis un sentit senyorial que avui va extingint-se; ha sabut

Xavier Nogués. — Estudi per al plafó «L'esperit de Barcelona»
del despatx de l'Alcaldia de Barcelona
(Museu d'Art de Catalunya, Barcelona)

Xavier Nogués. — Aiguafort
(Museu d'Art de Catalunya, Barcelona)

Xavier Nogués. — Aiguafort
(Museu d'Art de Catalunya, Barcelona)

donar tota la valor al nostre localisme, ha sabut veure que el localisme pres amb profunditat és el que traspassa les fronteres, és el que pren valor d'universalitat, que no és el mateix que la moda internacional, postissa, la qual, mancada d'arrels i superficial, acaba per no ésser de cap país.» (1)

Exposats a l'Exposició de Primavera passada, foren adquirits tres estudis al carbó per a les composicions del despatx del president del Municipi (2), i ara el mateix decorador ha fet el donatiu al Museu d'altres tretze estudis dibuixats per al mateix objecte, entre els quals es compten els que ací reproduïm.

També han ingressat al Museu, per donatiu del senyor Lluís Plandiura, onze aiguaforts de Nogués, d'execució recent; i s'han agrupat dins la sèrie nombrosa de la saleta dedicada a l'artista en el M. d'A. de C.

1. «Xavier Nogués, decorador», a la revista «Art», núm. 1.
2. Reproduïts en el núm. 30 (novembre, 1933) d'aquest BUTLLETÍ.

UNA MARINA DE DOMÈNEC CARLES

A la nombrosa sèrie de pintures de Domènec Carles exposades al M. d'A. de C., paisatges i natures mortes (aquestes en gran part de temes florals), per donatiu del senyor Raül Roviralta, es pot afegir des d'ara una marina de blanques veles avançant per blaves humitats, que va ésser ja vista del públic al «Saló de Montjuïc» de l'Exposició de Primavera celebrada a la nostra ciutat enguany.

UN PAISATGE DE JOAN SERRA

El senyor Francesc de Paula Uriach ha donat als Museus una ben representativa pintura a l'oli damunt tela, original de Joan Serra, que amida 1,185 metres d'amplada per 0,840 metres d'alçada.

Domènec Carles. — Marina
(Museu d'Art de Catalunya, Barcelona)

Joan Serra. — Paisatge
(Museu d'Art de Catalunya, Barcelona)

Joan Serra entrà a la vida artística barcelonina formant part del grup que es titulava «Els Evolucionistes», el qual estava també integrat pels pintors Sisquella i Canadell, els escultors Viladomat i Rebull i el crític artístic Joan Cortès i Vidal. Francesc Pujols va presentar els joveníssims artistes en llur exposició d'estrena a les inoblidables Galeries Dalmau, de la Portaferriassa. Eren ells, ells i les obres, com un crit de combat, com una prometença de constant intelligent evolució al llarg de la vida consagrada a les recerques i a les inquietuds artístiques. Després, cadascú ha tirat pel seu cantó; no hi ha — ni de bon tros — entre tots plegats aquella cohesió que quan els vèiem formant grup avall i amunt de la Rambla — pipa a la boca, indumentària bohèmia — semblaven constatar.

Joan Serra, germà pictòric en un inici, d'Alfred Sisquella, s'ha separat obertament, pel cop de pinzellada almenys, d'aquest darrer artista. En el paisatge que acaba d'entrar al M. d'A. de C. aquesta pinzellada, fresca i segura, es manifesta de ple i amb tots els perills que la destresa excessiva comporta. Els moguts núvols del cel blau-plom cavalquen damunt de les muntanyes llunyanes; dues masies es veuen escampades entremig de les arbredes en verd-ressec i negre; un batibull de cops de pinzell, sovint improcedents, intenten expressar l'herbam de primer pla, evidentment deixat en abandó i sense l'harmonia necessària amb el relatiu concrecionisme del darrer terme. L'obra és, però — repetim-ho —, ben representativa de la posició pictòrica actual de Joan Serra.

JOSEP-F. RÀFOLS

UN SUGGERIMENT RELATIU AL «CAU FERRAT»

El número del setmanari *Mirador* corresponent al 29 de setembre darrer, publica el següent article del senyor J. Soler i Forment:

«En Angleterre, la nouvelle génération s'est détachée de moi. Elle cherche autre chose et c'est très bien ainsi. Si un jeune écrivain avait le malheur de trop aimer mes livres, il ferait du Kipling et ne se

trouverait pas lui même... Il faut que les jeunes soient un peu injustes pour les aînés... Ce sont les années, les siècles, qui se chargent de révéler ce qui, dans la littérature, était durable.»

(Kipling à Maurois, Mes songes que voici.)

Aquests pensaments són, a ben segur, els que senyoregen en les joves intel·ligències de Catalunya, i els trobem molt a to, però no creiem que puguin influir en el capteniment del Patronat del «Cau Ferrat» envers Santiago Rusiñol, fundador i donador d'aquell museu. La falla que vaig a denunciar l'atribueixo a un oblit involuntari o a un premeditat ajornament beneficiós.

Segons consta a la *Guia sumària*, editada l'any passat, el *Pany de paret m* comprèn des del faristol fins al recó del finestral sobre la mar. Damunt la taula, que té un calaix i tres calaixets, hi ha un tinter i un especier de Talavera. Al mig, un Sant Jeroni, talla policromada espanyola del segle XVII, i darrera del sant, una reproducció fotogràfica de *La Primavera*, de Botticelli, del Museu dels Oficis, de Florència; al centre del mur, i sota una reproducció fotogràfica de la cèlebre *Cantoria*, de Donatello, està posat al retrat al carbó de Rusiñol, dibuixat per R. Casas. A dalt, a dreta i esquerra, es veuen dues obres juvenívoles d'Hermen Anglada Camarasa: *Nocturn parisenc* i *Papallones de nit*. Sota de la primera obra hi ha un pastell d'Arcadi Mas i Fondevila, *La Pubilleta*, i a la dreta del retrat de Rusiñol, una còpia d'un quadre de Velázquez, per F. Ferran. Sota el pastell de Mas i Fondevila, hi ha *La Matinera*, de R. Casas. Els altres dibuixets són de Picasso (núms. 9, 14, 15, 25, 26 i 27), Zuloaga (núms. 7, 8 i 39). De Rusiñol n'hi ha quatre, dibuixats a Andalusia (núms. 19, 20, 22 i 28). D'Utrillo és un dibuix aquarellat (número 31). Una estampa de la Mare de Déu de la Caritat del Coure i dues reproduccions japoneses completen la decoració del mur, ultra dues cadires, una reproducció reduïda de la Venus de Milo i una llumenera, que estan damunt dues petites llibreries. Hi ha també un retrat fotogràfic de la senyora Rusiñol.

Doncs bé, «Rusiñol quan era a Sitges» en aquella «taula de treball» no hi escrivia

cartes a la família, sinó més d'una de les seves produccions literàries i de teatre, de les quals donava a gustar les primícies als seus amics. I ¿sabeu el que hi ha dintre de les «dues petites llibreries»? Una col·lecció relligada de *Pèl & Ploma* (els darrers anys) i de *Forma*. De Rusiñol solament contenen *L'alegria que passa*, *L'home de l'orga*, *El prestidigitador* i poca cosa més.

Potser se'ns dirà que el «Cau Ferrat» és un museu i no una biblioteca, però els que ens honorarem amb l'amistat del pintor-poeta sabem que el seu projecte, per poques facilitats que li hagués concedit el propietari de Maricel i abans el sitgetà anomenat Panxo Xicarrons, era instal·lar la seva biblioteca particular en un local llindant amb el «Cau». I si aquell propòsit és avui bon tros difícil de dur a terme, no ho fóra gens el de dotar la cambra de treball susdita amb les obres completes de l'escriptor i comediògraf català que, pel cap baix, marca una època impossible d'escamotejar. A més, cal tenir present que, ultra els turistes apressats, i a voltes facciosos, que passen per aquelles sales en filera índia, hi ha qui fretura un repòs espiritual o, més concretament, dialogar una mica amb aquell artista polivalent mitjançant la lectura d'un dels seus llibres. Àdhuc en el cas que arribés a prendre cos la idea d'instal·lar una Biblioteca Popular a Maricel, creiem que la presència de l'obra literària de Rusiñol al «Cau Ferrat» és imprescindible, consagracions de banda.

Aquests dies d'entrada a la tardor, em vénen al pensament les converses tingudes amb Santiago Rusiñol al Lion d'Or, els darrers anys de la seva vida, i ara em sembla que ell mateix m'hagi agafat la mà per escriure aquestes ratlles. Que no s'ho prengui a mal ningú.

En el número de l'1 de novembre de la mateixa publicació, va aparèixer el següent escrit signat pel mateix autor de l'anterior:

El director general dels Museus d'Art, senyor Joaquim Folch i Torres, ha tingut a bé d'adreçar-me la carta següent:

«Distingit senyor: El tràfec d'aquests darrers dies, en què preparàvem la inauguració del Museu d'Art de Catalunya, m'ha privat d'escriure-us agraint el suggeriment que feieu, des de *Mirador*, sobre la col·locació

de les obres completes de Santiago Rusiñol a la seva cambra de treball del «Cau Ferrat».

»Ja ho teníem pensat, això, però el projecte de fer, a la Biblioteca Popular, una Sala de Rusiñol escriptor, contenint els manuscrits que es puguin trobar i les proves de gravats dels *Fulls de la Vida*, i altres, ens ha privat de dur endavant la idea i de prendre cap decisió sobre aquest particular.

»Estimem molt la vostra atenció pel que afecta a les coses del «Cau Ferrat», i penseu que tothora agrairem la vostra col·laboració i els vostres suggeriments.»

He cregut d'interès reproduir la comunicació de tan destacada personalitat artística per tal de fomentar entre el públic d'aquest país l'establiment del diàleg amb els dirigents de les coses espirituals sempre que hom experimenti fretura d'algun detall oblidat o negligit i, ensems, per tal de palesar la meva satisfacció de veure'm correspost tan gentilmente, tot contribuint així al manteniment de la dilecció de la nostra gent vers el «Cau Ferrat», recés d'art i poesia, que és el que vol el seu Patronat, segons he pogut constatar aquests darrers dies en canviar quatre paraules amb els seus membres.

Un encontre fortuit amb el senyor Joaquim Borralleras, secretari de la Junta de Museus, acaba de dur-me al convenciment que, ultra no existir en el Patronat del «Cau Ferrat» cap partit pres literari respecte de Santiago Rusiñol, hi ha decidits propòsits de fer evocar la vida íntima de l'artista polivalent amb minuciositat proustiana:

— Fins i tot, tenim intenció de sol·licitar a la família Rusiñol una d'aquelles pipes aquil·lotades i rosegades que no se separaven dels dits o de la boca de l'artista, així com la paleta, tal com la va deixar; àdhuc, si és possible, la darrera tela començada, a fi d'instal·lar-ho en llocs avinentes del «Cau Ferrat», de la mateixa manera que ha fet França amb alguns estris de Corot i d'altres mestres pintors.

Va sens dir com aplaudim aquesta bella idea que arrodonirà la presència de les obres completes de l'autor de *La Mare*, dins la seva cambra de treball, perquè, creieu-me, senyor Folch, no espereu la Biblioteca Popular: se'n parla des de l'època d'or del senyor Puig i Cadafalch a la Mancomunitat.

I ara que hi estem posats, permeteu-me

que sortim del redós estricte del «Cau», i ens plantem a la Placeta de Sant Joan o Recó de la Calma davant el monument a Rusiñol. La testa de bronze, modelada per Borrell i Nicolau, és d'una gran perfecció i em plau extraordinàriament. No sabia emprar iguals termes per a la resta, però deixem-ho córrer. El que importa és embellir aquell indret amb una mica d'escenografia rossinyoliana: quatre brolladors o bé un ventall d'aigua al fons i dins un marge de boix retallat. El testimoni mut de la pedra i el bronze s'enjoïaria amb la música de l'aigua i la gerdor del verd, tot revivint, en cert aspecte, les pàgines de les *Oracions*:

«...Beethoven degué escriure la seva inspirada *Pastoral* davant d'una cascada; les ondines deuen baixar-hi a les nits a córrer i a viure sota la pluja de perles; els ocells cantant s'hi apropen i xièclen les oronetes tot remullant-se les ales; els enamorats s'hi aturen i s'estrenyen el braç i se senten més feliços; els artistes hi somnien, i els devots de la gran Naturalesa, tot pregant, sense saber-ho, senten un dolç benestar, un suau endormiscament, la suggestió de les gotes que, baixant damunt el pentàgrama de l'aigua, gronxa amb el seu cant amorós les ànimes que l'escolten.

»El poeta... degué somniar que d'entre les filigranes, d'entre les blondes, d'entre aquelles parets íntimes i recollides, l'aigua hi cantava la melangiosa cadència que resa en topar amb el marbre; el cant dolcíssim que el gotejar de la font murmura pausadament sobre la tassa de blancor immaculada...»

Es clar que en pugnar per a la màxima fidelitat a l'ambient de Rusiñol no vol dir que ens hi solidaritzem ni que pretenguem treure'n cap gaudi egoístic, però és evident que l'efígie del formidable pintor de jardins enyora la companyia de les plantes xopes de rou.

I si se'ns objecta que l'afer del monument és aliè a la jurisdicció del Patronat del «Cau Ferrat», gosàriem replicar que és precisament aquell organisme el que hauria d'exercir una influència efectiva en tot el barri presidit pel Museu sitjetà, atès que Ramon Casas, Miquel Utrillo i Mas i Fondevila han baixat també a llur torn dins l'abis insondable i la vila roman òrfena dels seus valedors artístics més caracteritzats.

VISITES COL·LECTIVES ALS MUSEUS

JULIOL

Al «Poble Espanyol» de Montjuïc

Dia 4. — Escoles Mallorquines, de Montgat.

Dia 10. — Col·legi del carrer d'Avinyó número 27.

Dia 11. — Grup d'Estudiants francesos.

Dia 14. — Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya.

Dia 16. — Escoles Nacionals, de Rubí.

Dia 23. — Institut de 2.ª Ensenyança d'Eivissa.

Dia 24. — Escoles de l'Associació Nacional de Professors Particulars.

Dia 26. — Col·legi-Acadèmia de Sant Domènec.

Dia 27. — Escola d'Esplugues.

AGOST

Al Museu de les Arts Decoratives de Pedralbes

Dia 15. — Centre d'Esquerra de Cabra de Campo.

Dia 17. — Escola Nacional de Moncada-Reixac.

Dia 29. — Escoles Sagrada Família.

Al «Poble Espanyol» de Montjuïc

Dia 1. — Escoles de Bosc del Parc de Montjuïc.

Dia 7. — Escoles de Bosc del Parc de Montjuïc.

Dia 17. — Casa d'Assistència Social de la Generalitat (Tarragona).

Dia 31. — Escoles Sagrada Família.

Al «Cau Ferrat» de Sitges

Dia 1. — Escola Nacional, de Santa Coloma de Cervelló.

Dia 5. — Secció d'Excursionisme del F. A. E. E. T., de Barcelona; Penya Eureka,

de Lleida, i Grup Excursionista Muntanyenc, de Tarragona.

Dia 12. — Secció Excursionista del Casal Català d'Esquerra, de Sabadell.

Dia 15. — Cooperativa d'Obrers Barbers i Perruquers, de Sabadell; Joventut d'Esquerra Republicana, d'Olot, i Joventut Nacionalista «La Falç», de Barcelona.

Dia 17. — Grup d'Esquerra Republicana, de Terrassa.

Dia 19. — Grup Excursionista Germanor, de Barcelona; Agrupació Cultural «La nova era», de Santa Eulàlia de Vilapiscina, i Penya Pícarol, de Mataró.

Dia 22. — Col·legi del Sagrat Cor, d'aquesta vila.

Dia 25. — Penya Montoy, de Bellpuig.

Dia 26. — Societat Coral «La Lira», de Barcelona.

SETEMBRE

Al Museu de les Arts Decoratives de Pedralbes

Dia 9. — Grup Femení del Centre Democràtic Republicà de Rubí.

Dia 16. — Biblioteca Popular «Mongat».

Al «Poble Espanyol» de Montjuïc

Dia 16. — Casa de Caritat.

Al «Cau Ferrat» de Sitges

Dia 2. — Foment del Turisme «Via enllà», de Mataró, i «Penya Miras», de Barcelona.

Dia 4. — Escoles Nacionals del Pla del Penedès.

Dia 5. — Escoles Nacionals, de Gelida.

Dia 6. — Congressistes de la Federació Espiritista Internacional.

Dia 9. — Secció Excursionista de l'Ateneu Obrer Martinenc, de Barcelona.

Dia 12. — Col·legi «Martorell», de Vendrell.

Dia 13. — Grup Excursionista Argentoni, d'Argentona.

Dia 16. — Patronat de Cultura, de Canet de Mar.

Dia 17. — Grup Excursionista «Egara», de Terrassa.

Dia 23. — Secció Excursionista del Centre Català Republicà del Districte IV, de Barcelona.

Dia 30. — Joventut Catòlica Femenina de Sant Just i Pastor, de Barcelona; Secció de Cultura de l'Associació de Dependents del Comerç i de la Indústria, de Manresa, i Grup «Fortitud», de la F. J. C. de Catalunya, de Barcelona.

Al Museu de les Arts Decoratives de Pedralbes

Dia 24. — Escoles Professionals de Catalunya.

Dia 28. — Secció Excursionista del Centre Cultural i Recreatiu d'Hostafrancs.

Al «Poble Espanyol» de Montjuïc

Dia 19. — Grup Escolar Normal de la Generalitat.

Al «Cau Ferrat» de Sitges

Dia 28. — Agrupació Fronton Casino, de Taradell.

MUSEU D'ART DE CATALUNYA

A conseqüència de la vaga general produïda a Barcelona des del dia 5 del passat mes d'octubre, els treballs d'instal·lació del Museu d'Art de Catalunya, varen quedar interromputs.

El dia 6 del mateix mes, l'aleshores Conseller de Cultura de la Generalitat va disposar que fos suspesa la inauguració d'aquest Museu, que, com saben els nostres lectors, estava anunciada per al dia següent.

Finida l'esmentada vaga, varen ésser represos els treballs, realitzant-se fins el dia 3 de novembre els que havien d'haver quedat enllestits per a l'anunciada data d'inauguració.

Encara, durant aquest període, els referits treballs d'instal·lació foren visitats per diverses personalitats, entre les quals hem d'esmentar: el senyor Francis H. Taylor, director del Museu de Worcester (E. E. U. U.); l'ar-

queòleg senyor J. Puig i Cadafalch; el senyor August L. Mayer, professor d'Art de Berlín; el senyor Martí Estanislau Gillet, mestre general de l'Ordre de Predicadors; el senyor Manuel Trens, Pvre., director del Museu Diocesà; René Huyghe, conservador adjunt del Museu del Louvre i director de *L'amour de l'Art*; el literat i col·leccionista senyor J. Roig i Raventós; l'ex-ministre senyor Francesc Cambó; els senyors Ettore Modigliani, Ugo Ogetti, Tammaro De Marinis, Mino Barbantini, Nello Tarchiani, Amadeo Maiuri, Rodolfo Micacchi, Francesco Pellati i L. Cesanelli, de diversos museus d'Itàlia; Jan Alfred Lauterbach i Jadwiga Przeworska, del Museu de Varsòvia; l'ex-president del Consell de Ministres senyor Manuel Azaña; l'aleshores president de la Generalitat senyor Lluís Companys; l'eminent pianista polonès Horzowzky, a qui acompanyava el mestre Pau Casals i l'ex-ambaixador d'Espanya a Itàlia Gabriel Alomar.

A més, el dia 3 d'octubre la Junta acompanyà la família de Josep Llimona a visitar el monument que aquella ha aixecat a la memòria de l'insigne artista a l'interior de l'edifici d'aquest Museu.

LA NOSTRA BIBLIOTECA ESPECIAL D'ART

En aquests darrers dies han continuat amb assenyada intensitat els treballs d'instal·lació de la nostra Biblioteca Especial d'Art, que com recordaran els nostres llegidors havia estat situada al Pavelló del Parc de la Ciutadella junt a les Oficines de la Junta. Aquestes Oficines quedaren darrerament instal·lades en part de l'interior d'unes cases del «Poble Espanyol» de Montjuïc. La Biblioteca ocuparà la resta d'aquest interior. La instal·lació ha estat disposada en quatre seccions acomodades a les necessitats del públic. Aquestes són: sala de lectura, fitxer de la Biblioteca per a consulta del lector, sala de gravats i del Repertori Iconogràfic d'Espanya i dipòsit dels fons bibliogràfics. A l'hora d'escriure aquestes ratlles els alludits treballs estan tocant al seu termini i, per tant, l'obertura de la Biblioteca al públic es ja cosa de pocs dies.

NOVES PUBLICACIONS DE LA NOSTRA JUNTA

Han estat editades per la Junta de Museus quatre sèries de postals fotogràfiques relatives al nou Museu d'Art de Catalunya. En la primera s'hi reproduïxen deu vistes de conjunt d'altres tantes sales del Museu i en les tres restants diversos exemplars de les seccions romànica, gòtica i moderna del mateix Museu.

A més n'ha editat una altra en color de deu obres pictòriques de la secció contemporània.

Aquestes postals seran posades a la venda en obrir-se el repetit Museu.

UN NÚMERO DE LA REVISTA «ART»

El número de l'acreditada revista «Art», que publica la Junta Municipal d'Exposicions, corresponent al darrer mes d'octubre és extraordinari i està totalment dedicat al nostre Museu d'Art de Catalunya. Constitueix un veritable esforç editorial en pro de la divulgació de la importància d'aquest Museu i acredita el bon gust del director de la publicació senyor Joan Merli. Agraïm el tribut que aquest número representa a l'obra dels Museus.

NOVES APORTACIONS AL MUSEU DE LES ARTS DECORATIVES

Actualment estan realitzant-se els treballs d'instal·lació de noves sales del Museu de les Arts Decoratives, en les quals quedaran exhibides al públic les valuoses aportacions que recentment hi han fet alguns benemèrits col·leccionistes. Són aquests els senyors Damià Mateu, Manuel Rocamora i Ricard Torres que hi han ingressat per donatiu o dipòsit importants col·leccions d'art xinès i d'indumentària. A més caldrà preparar dintre de poc en el mateix Museu la instal·lació del no menys apreciable llegat que en morir feu a la Junta de Museus el plorat col·leccionista senyor Joan Artigas Alart. Oportunament donarem compte detallat d'aquestes aportacions i de la data en què es farà la inauguració de les sales.

Filla de R. Virgili

MUNTATGE D'EXPOSI-
CIONS, TRANSPORT I
SEGUR D'OBRES

EMBALATGE
D'OBJECTES D'ART I
MOBLES DE LUXE

CASA FUNDADA
L'ANY 1880

Tallers, n.º 66 : BARCELONA : Telèfon 15276

Joan Soler

TALL I COL·LOCACIÓ
DE CATIFES

ESTORES - PERSIANES
ARTICLES DE NETEJA

Carrer de València, 273
(entre Claris i Lluïria)

Telèfon 70321 - BARCELONA

REPRODUCCIONS D'ART ESCULTÒRIC

AMB DIVERSOS
MATERIALS

TOTA MENA
DE PATINES

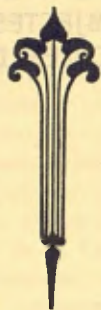

LENA, S. A.

Tallers i estudis: Carrer Girona, 153
Telèfon 77926 - BARCELONA

PERE PASCUAL

PINTURA DECORATIVA

Mallorca, 255
Telèfon 70702

Enric Tarragó Nogué

FUSTER

Especialitzat
en treballs per a
Museus i Exposicions

EMBALATGE I TRANSPORT DE TOTA
MENA D'OBJECTES D'ART

Consell de Cent, núm. 283
Telèfon 14345 : BARCELONA

JOSEP VINYAS

CONSTRUCCIÓ
D'OBRES EN GENERAL
I REFORMA D'EDIFICIS

Portal Nou, 52
Telèfon 21455

FUSTERIA J. Casellas

Taller especial
de restauració
de mobiliari
i objectes d'art

CARRER DE LONDRES, 228
(Xamfrà Casanova)
BARCELONA

Indústries Gràfiques Seix i Barral Germans

S · A

IMPRESSORS I EDITORS

disposen d'una ferma col·laboració
d'artistes especialitzats en tota obra
gràfica i el muntatge industrial mo-
dern de totes les branques del llibre

Aquest conjunt està al
servei de l'Art, de la
Indústria i del Comerç
i la seva consulta serà
molt agraïda i atesa

Provença, 219 : BARCELONA : Telèfon 71671

J. M. LLOVET

FOTOGRAVADOR

Carrer Casanova,
núms. 157 i 159
BARCELONA

RENART

DECORADOR • REPRODUCCIONS
D'ART • MARCS, PINTURA I ESCULTURA

NOVA SALA D'EXPOSICIONS

Diputació, 271 - BARCELONA - Telèfon 16217

SALA BARCINO

V. GARCIA SIMON

EXPOSICIÓ
PERMANENT
d'obres d'Art
Modern dels
millors artistes

MARCS - GRAVATS - MOTLLURES

Rambla de Catalunya, n.º 29
Telèfon 15677